

Handläggare: Anders Anagrius  
Tfn: 50803427

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

## **9. Remiss av tillsynsutredningens slutbetänkande: Tillsyn. Förslag om en tydligare och effektivare offentlig tillsyn (SOU2004:100)**

### **Förslag till beslut**

1. Stadsdelsnämnde beslutar att som svar på remissen om tillsynsutredningens slutbetänkande; Tillsyn. förslag om en tydligare och effektivare offentlig tillsyn (SOU 2004:100) överlämna detta utlåtande.

Jack Kindberg  
Stadsdeldirektör

### **Remissen**

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd har för yttrande fått tillsynsutredningens slutbetänkande: "Tillsyn, förslag om en tydligare och effektivare offentlig tillsyn (SOU 2004: 100). Remisstiden utgår den 26 januari 2005 men nämnden har fått förlängd tid till den 10 februari 2005. Ärendet har remitterats till ett antal facknämnder inom staden samt förutom Spånga-Tensta stadsdelsnämnd även till Maria-Gamla stan och Älvsjö.

Utredningen har haft i uppdrag att utreda hur den statliga tillsynen kan göras till ett tydligare och effektivare förvaltningspolitiskt instrument som bättre bidrar till kontrollen och genomförandet av demokratiskt fattade beslut. Arbetet har bedrivits i två etapper. Den första har bestått i att kartlägga den statliga tillsynen och de problem som förekommer och den andra i att efter tilläggsdirektiv från regeringen lämna förslag till hur tillsynen kan göras tydligare och effektivare. En sammanfattning av utredningen bilägges.

Utredningen har funnit starka skäl för en ny, allmän lag om tillsyn. Det finns i Sverige ca 230 lagar som inom olika samhällssektorer reglerar tillsyn. I dessa lagar menar utredningen att det finns ett antal grundläggande bestämmelser som kan göras tillämpliga vid all tillsyn.

Vikten av utökad samverkan och samordning mellan de myndigheter och samhällsorgan som utför tillsyn lyfts också fram. Bl.a. föreslås att inspektioner från olika tillsynsorgan hos en s.k. objektsansvarig ska ske samtidigt. Det ska också finnas möjlighet att ta ifrån ett tillsynsorgan dess tillsynsuppgift om allvarigare missförhållanden förekommer.

En gemensam katalog med ingripandemöjligheter för i princip alla tillsynsorgan föreslås.

Tillsynsbegreppet har idag inte någon enhetlig och tydlig definition utan är ett brett begrepp som även innefattar uppföljning, utvärdering och information. I lagförslaget ges tillsyn en ny och något snävare definition som betonar kontroll och granskning. I lagförslaget tydliggörs också att den som ska utöva tillsyn ska vara fristående från den verksamhet som omfattas av tillsynen.

Av de 230 sektorslagarna är det ett 20 tal författningar som styr den kommunala tillsynen av olika samhällssektorer. Det finns enligt utredningen stora variationer i hur den kommunala tillsynen ser ut i landet. Det är stora skillnaderna i demografi och finansiella förutsättningarna mellan kommunerna. Många mindre kommuner har kompetensproblem liksom att det finns risk för att jävsliknande situationer ska uppstå. Det kan även finnas brister i regelverk, resurser och organisation. Utredningen föreslår därför att staten ska ta ett tydligare och ökat ansvar för styrningen av de kommunala tillsynsuppgifterna.

Staten bör ges utökade möjligheter att utfärda föreskrifter om tillsynens arbetsformer m.m. De statliga samordnande myndigheterna bör också genom s.k. tillsynsvägledning löpande ge stöd till och följa hur kommunerna bedriver tillsynen. Om missförhållanden uppdragas föreslås

kraven på rättelse framförs först genom påpekanden och därefter i form av föreläggande med krav på åtgärder. Den yttersta sanktionen är att flytta över uppgiften till staten. Möjligheterna för kommunerna att bilda effektivare organisationer över kommungränserna än vad som idag är fallet genom exempelvis gemensam nämnd finns det också förslag till i lagförslaget.

Utredningen föreslår att tillsynen skattefinansieras då även den tillsynspliktiga verksamheten är ett skattefinansierat samhällsåtagande. Detta gäller för nästan all tillsyn som stadsdelsnämnden ansvarar för. I övrigt föreslås att tillsynen bör vara avgiftsfinansierad med full kostnadstäckning. Både den statliga och kommunala tillsynen föreslås följa denna princip. För att få enhetlighet i hela landet föreslås också att staten ges rätten att fastställa vilka avgifter som ska gälla för den kommunala tillsynen.

### **Förvaltningens synpunkter**

I huvudsak anser förvaltningen att utredningens förslag innebär förbättringar av hur tillsynen ska organiseras och utövas. Utredningens förslag ger tydlighet och enhetlighet. Något som bör innebära en effektivare ordning och rättssäkrare förhållanden för medborgarna.

I dag är lagar och förordningar om hur tillsyn ska bedrivas splittrade på ett stort antal lagar. Det innebär svårigheter för såväl verksamhetsidkare/objektansvariga som den kommunala tillsynen. Det kan också leda till motstridiga besked från skilda myndigheter om vad som gäller. Lagförslagets enhetlighet och krav på att tillsynsmyndigheter samverkar och samordnar sin verksamhet, t ex genom gemensamma tillsyner, bör leda till avsevärda förbättringar.

Konsekvenserna av kravet på tillsynsmyndigheters oberoende och självständighet är att kommunerna behöver se över sin organisation av framförallt socialtjänst och förskoleverksamhet där den egna verksamheten ofta är nära tillsynsverksamheten. Vad detta kan få för ekonomiska konsekvenser är inte belyst i utredningen och skulle behöva klarläggas innan något definitivt ställningstagande görs så att inte kommuner och stadsdelsnämnder påförs ytterligare kostnader.

Ett problem ur demokratisk synpunkt som finns idag är när ett tillsynsbeslut eller motsvarande fattats i en demokratiskt utsedd församling överprövas av en enskild statlig tjänsteman har inte lösts i och med detta

lagförslag. Det är dock möjligt att när tillsynen i allmänhet görs mer självständig och oberoende från sina respektive verksamhetsutövande myndigheter att detta problem kan minska eller i alla fall göras tydligare och därmed bli lättare att hantera även ur demokratiskt perspektiv.

Förvaltningen har viss tveksamhet till förslaget om finansiering när det gäller att staten ska fastställa de olika avgifterna. Även om den avgiftsfinansierade tillsynsverksamheten i stadsdelen är mycket liten bör principen om full kostnadstäckning gälla. Genom ett enhetligt avgiftssystem tas ingen hänsyn till de lokala förhållanden som kan orsaka vitt skilda kostnadslägen. Likväl som ett av utredningens argument för enhetlighet hur tillsyn ska utövas är den stora variationen mellan landets kommuner och dess ekonomiska och demografiska förutsättningar innebär dessa olikheter också att kostnaderna för tillsynen varierar mycket. Det betyder att en enhetlig statligt fastställd avgiftsnivå i den ena landsändan blir för hög i förhållande till de faktiska kostnaderna och i den andra för låg. Utredningen argumenterar här att detta är av underordnad betydelse då landets kommuner tar ut mindre än hälften av sina kostnader i avgifter för den tillsyn de har rätt att ta ut avgift för.

Utredningen menar vidare att det är viktigt av konkurrensskäl och ur likställighetsskäl att avgifterna är desamma i hela landet.

Det är ändå förvaltningens uppfattning att kommunerna i samband med ett eventuellt nytt avgiftssystem bör kompenseras med utgångspunkt från de stora skillnaderna i kostnadsnivåerna.

SLUT